

Çocukluk Dönemi Cinsel İstismarına İlişkin Mitler Ölçeği Ebeveyn Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Parent Form of the Childhood Sexual Abuse Myths Scale: Validity and Reliability Study

Nilüfer Koçtürk¹, Seval Kızıldağ Şahin²

¹Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

²Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı, Adıyaman, Türkiye

ÖZ

Amaç: Çocukluk dönemi cinsel istismarının önlenmesinde veya soruna etkili müdahale edilmesinde ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerden beklenen, öncelikle cinsel istismara ilişkin mitlerinin farkına varmaları ve sonrasında bu mitlerin yerine doğru bilgilerin kazanılarak bilinç düzeylerini artırmalarıdır. Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilen Çocukluk Dönemi Cinsel İstismarına İlişkin Mitler Ölçeği'nin (ÇCİMÖ) ebeveynler üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaktır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma kapsamında 333'ü anne (%79,5) ve 86'sı baba (%20,5) olmak üzere 419 ebeveyninden veri toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS ve AMOS ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışması kapsamında gerçekleştirilen yapı geçerliği ile doğrulayıcı faktör analizi incelenmiştir.

Bulgular: Analizler sonucunda ölçeğin ebeveyn formunun iki boyutlu yapısının uyum indekslerinin anlamlı ve kabul edilebilir düzeyde olduğu bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında da iç tutarlılık katsayısı incelenmiştir ve yüksek düzeyde güvenilirlik değerine sahip olduğu gözlenmiştir.

Sonuç: Türkiye'de yapılacak çalışmalarda ÇCİMÖ'nün ebeveyn formunun gerekli psikometrik özelliklere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Cinsel istismar, mit, cinsel istismar mitleri, ebeveyn

ABSTRACT

Objectives: Parents have an important role in preventing childhood sexual abuse or intervening effectively it. In this context, parents are expected to first become aware of myths about sexual abuse and then increase the level of consciousness by gaining correct information instead of these myths. From this point of view, this study is aim to make validity and reliability studies of parent of the Childhood Sexual Abuse Myths Scale (CSAMS) developed on university students.

Materials and Methods: Within the scope of this study, data were collected from 419 parents, 333 of whom were mothers (79.5%) and 86 were fathers (20.5%). The analysis of the data was carried out with SPSS and AMOS. Within the scope of the validity study of the scale, the construct validity and confirmatory factor analysis were examined.

Results: As a result of the analysis, it was found that the fit indices of the two-dimensional structure of the parent form of the scale were significant and acceptable. Within the scope of the reliability study of the scale, the internal consistency coefficient was examined and it was observed that it had a high level of reliability.

Conclusion: It is possible to say that Parent Form of The CSAMS has psychometric characteristics necessary for using this in the studies to be carried out in Turkey.

Keywords: Sexual abuse, myth, sexual abuse myths, parent

Giriş

Ebeveynlik bireyin yaşamındaki en önemli sorumlulukların başında gelmektedir. Geçtan¹ hiçbir canlımın yavrusunun yeni doğan bir bebek kadar bakıma ve yardıma muhtaç olmadığını belirtmektedir. Bornstein² ise ebeveynliğin

yaşam döngüsündeki en işlevsel statülerden biri olduğunu ve ebeveynliğin 7/24 devam eden bir iş olduğunu ifade etmektedir. Ebeveynliğin bu kadar önemli bir rol olmasındaki en önemli neden çocuğun ruh ve beden sağlığında birincil düzeyde ebeveynlerin etkili olması yatmaktadır³ Bir bebeğin

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Nilüfer Koçtürk, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Tel.: +05322241276 **E-posta:** niluferkocturk@hacettepe.edu.tr **ORCID:** orcid.org/0000-0001-6124-1842

Geliş Tarihi/Received: 02.07.2020 **Kabul Tarihi/Accepted:** 21.08.2020

©Telif Hakkı 2021 Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği / Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Galenos Yayınevi tarafından yayınlanmıştır.

hamilelik döneminden başlayarak her an yanında olmak, onu koruyup kollamak, yaşa bağlı olarak fiziksel olarak uzaklaşma gerçekleşse de sürekli bağ içinde olmak önemli bir zaman ve enerji gerektirmektedir. Bu durum da bireylerin ebeveyn olma konusundaki tedirginliklerini artırabildiği gibi hâlihazırda ebeveyn olanların da yaşamında sürekli deneyimledikleri duygular olabilmektedir. Hatta sadece biyolojik ebeveynlik değil, diğer ebeveynlik biçimlerini deneyimleyen kişiler için bu sorumluluk benzer anlamlar taşıyabilmektedir. Çocuğun fizyolojik, sosyal, duygusal ihtiyaçlarının giderilmesinden sorumlu olan ebeveynler aynı zamanda çocuğu her türlü tehlikeden de korumak istemektedirler ve bunun için uğraş vermektedirler. Bazen de bu tehlikelerin farkında olamayarak çocuklarını korumakta zorlanabilirler. Çocuk istismarı da ne yazık ki bu tehlikelerden biridir ve ebeveynleri de büyük ölçüde kaygılandırabilmektedir.⁴ Toplumsal ve bireysel bağlam içerisinde birey kolay kolay kendisine ya da en değer verdiği varlıklardan biri için bu tehlikenin gerçekleşme ihtimalini çoğu zaman düşük görebilmekte hatta kabul edememektedir.^{4,5} Bu düşünce sistemini destekleyen, cinsel istismarla ilgili yanlış bilgiler ise ilgili alanyazında cinsel istismar mitleri olarak ifade edilebilmektedir.⁶⁻⁷

Cinsel İstismar Mitleri ve Ebeveynler

Cinsel istismar mitleri; istismarı inkar etme, önemsizleştirme, normalleştirme ve/veya haklı gösterme olasılığı olan, mağdur, istismarcı ve istismar olayı hakkındaki yanlış düşüncelere veya inançlara denilmektedir.^{6,7} Çocukluk dönemi cinsel istismarına yönelik mitler konusunda aileleri, uzmanları ve toplumu eğitmek cinsel istismarı önleme, bildirme ve müdahale çalışmalarına fayda sağlayabilecek önemli bir noktadır.^{7,8} Cinsel istismar mitleri konusunda önleme programlarının önemli ve gerekli bir bileşeni ebeveynlerdir çünkü ebeveynler çocuklarının ilk öğretmenleridir.⁹ Ayrıca, çocuklarına güvenli bir ortam sağlamada ve korumada temel öneme sahip kişilerdir.¹⁰ Ebeveynler ne kadar cinsel istismar konusunda bilgi sahibi olurlarsa çocuklarına daha güvenli bir çevre yaratabilirler ve böylece cinsel istismarı önleyebilirler.^{10,11} Ebeveynlerin bu konuda eğitilmesi yalnızca çocuklara daha güvenli bir çevre oluşturulmasını sağlamakla kalmaz aynı zamanda cinsel istismar belirtilerinin fark edilmesine, mağdura uygun yaklaşım sergilenmesine, öğrendikleri bilgilerin doğal ortamda da tekrar edilmesine ve dolaylı olarak çocukların cinsel istismar konusunda eğitilmesine imkân vermektedir.^{10,12}

Ebeveynlerin cinsel istismar mitlerinin olmaması ve farkındalık düzeylerinin iyi düzeyde olması sadece çocuklarının doğru bir şekilde eğitilmesini sağlamanın yanı sıra, olay sonrası mağdurlara sergileyecekleri yaklaşımı da etkileyebilmektedir.⁷ Örneğin, çocukların, ebeveynlerin ve toplumun cinsel istismar konusunda farkındalık düzeylerinin düşük düzeyde olması cinsel istismar olaylarının önemsenmemesine ve yetkili birimlere bildirilmemesine yol açabilmektedir.¹³ Bunlara ek olarak, Bolen ve Lamb¹⁴ farkındalık düzeyi düşük düzeyde olan, diğer bir ifadeyle, cinsel istismar konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmayan ebeveynlerin olay sonrası çocuğu desteklemekte yetersiz kalabildiklerini ve çocuklarını yalnız

birakabildiklerini belirlemişlerdir. Benzer şekilde Godbout ve ark.¹⁵ olay sonrası mağdurun psikolojik işlevselliğinde ebeveyn desteğinin önemli bir değişken olduğunu ve ebeveynlerin cinsel istismar konusundaki farkındalıklarının da bu süreci etkilediğini ifade etmektedirler. Bu sonuçlar da gerek önleme çalışmalarında gerekse mağdurlara uygun müdahale sergilemede cinsel istismar mitlerinin önemine işaret etmektedir.

Araştırmanın Önemi ve Gereksesi

İlgili alanyazın incelendiğinde ebeveynlerin cinsel istismar konusunda önemli bilgi eksiklerinin ve bazı yaygın mitlerinin olduğu görülmektedir.¹⁶⁻¹⁹ Örneğin, bazı ebeveynler cinsel istismarın yaygınlığını minimize edebilmekte,¹⁴⁻²⁰ bazı ebeveynler cinsel istismarın etkisini abartabilmekte,²⁰ bazı ebeveynler de mağdura ve istismarcıya ilişkin yanlış bilgilere sahip olabilmektedirler.^{12,20} Söz gelimi, çoğu istismarcı mağdurun tanıdığı bir kişi olmasına karşın,²¹ bazı ebeveynler istismarcının daha çok yabancı kişi olduğunu düşünebilmektedirler.¹⁸ Rudolph ve Zimmer-Gembeck'in²² Avusturya'da gerçekleştirdikleri bir çalışmada ebeveynlerin cinsel istismar ve onun riskleri konusunda bilgi düzeylerinin iyi olduğu ancak bu ebeveynlerin, çocuklarına bütüncül önleyici mesajlar veremedikleri, çocuklarına yakın kişiler tarafından cinsel istismar maruz kalabileceklerini belirtme yerine daha çok kaçırılma gibi konulara odaklandıkları saptanmıştır. Bunlara ilaveten, ebeveynlerin bilgi düzeyleri iyi olmasına karşın bu konuda çocuklarıyla iletişim kurmalarına engel olarak da ebeveynlerin bazı yanlış inançlarının olabildiği; buna dair de çocuklarını kaygılandırmamak, başkalarına güven duymalarını azaltmamak gibi nedenleri belirttikleri saptanmıştır.²² Bir diğer yönden, cinsel istismar mitleri olan bazı ebeveynler ise çocukların cinsel istismar bildirimine karşı eleştirel olabilmekte ve bu bildirimlerin doğruluğundan kuşkulanabilmektedirler.^{16,17} Örneğin, bir çalışmada ebeveynlerin sadece %34'ü çocuğunun cinsel istismar bildiriminde doğru söylediğini düşündüklerini belirtmişlerdir.¹⁶ Bu oran ebeveynlerin mit düzeyi yüksek olursa ciddi bir sorunla karşı karşıya kalındığını göstermektedir. Dahası bazı ebeveynler cinsel istismarın nadir görülen bir sorun olduğunu, kendi çocuklarının başına gelme olasılığının düşük düzeyde olduğunu ve bu konuda çocuklarına eğitim verilmesi gerektiğini düşünebilmekte ve olay olduğunda ise başkalarının duymasını önlemek için olayı saklayabilmektedirler.¹³ Bu sonuçlar da ebeveynlerin cinsel istismara yönelik mitlerinin sadece önleme için değil, mağdura uygun yaklaşım sergilemedeki ve ikincil travma oluşturma riskine işaret etmektedir.

Ebeveynlerin cinsel istismar mitlerini etkileyebilecek çeşitli bireysel ve toplumsal faktörler vardır. Cinsel istismar konusunda ebeveynlerin farkındalıkları ve mit düzeyleri yaş, eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, etnik köken, aile türü, evlenme yaşı ve çocuk sayısı gibi değişkenlere göre değişebilmektedir.^{16,23} Örneğin, Alzoubi ve ark.¹⁶ yüksek gelirli ve yüksek eğitimli annelerin cinsel istismar farkındalıklarının daha yüksek olduğunu, cinsel istismar belirtilerini ve göstergelerini daha fazla bildiklerini saptanmışlardır. Cinsel istismarı önlemede ve çocukları korumada en önemli bileşenlerden birinin ebeveynler

olduğu ilgili alanyazında bildirilmesine²² karşın ebeveynlerin cinsel istismar farkındalığı ve mitleri konusunda çalışmaların yeterli olmadığı^{8,24} ve ebeveynlerle ilgili araştırmaların ihmal edildiği²⁵ bilinmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de ebeveynlerin cinsel istismar mitlerini ölçecek herhangi bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Türkiye örnekleminde cinsel istismar mitlerini değerlendiren halen tek ölçek olan Çocukluk Dönemi Cinsel İstismarına İlişkin Mitler Ölçeği (ÇCİMÖ)⁸ ise üniversite öğrencileriyle geliştirilmiş ve ebeveynlerde geçerliliği değerlendirilmemiştir. Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı ÇCİMÖ’nün ebeveynlerde geçerlilik çalışmasının yapılmasıdır. Dolayısıyla bu çalışmada, "ÇCİMÖ ebeveynler üzerinde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı mıdır?" sorusuna yanıt aranmaktadır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, ÇCİMÖ’nün ebeveynler üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapıldığı ve ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelendiği betimsel bir çalışmadır. Katılımcıların belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme, para, işgücü ve zaman açısından fayda sağlamasıyla örneklemin ulaşılabilir birimlerden seçilmesidir.²⁶ Aynı zamanda bu örnekleme yöntemi çevrimiçi anket yoluyla katılımcılara kolayca ulaşılabilir istendiğinde ve anket soruları hassas soruları içerdiğinde alanyazında önerilen bir örnekleme türüdür.²⁷ Bu çalışmanın da sosyokültürel özellikleri sebebiyle uzun yıllardır Türkiye’de tabu olan cinsel istismara²⁸ dair bir konu olmasından, çalışmanın konu açısından da hassas bir içeriğe sahip olduğu düşünülmüş ve farklı kültürel özelliklere sahip bireylere ulaşmak ve sosyal istenirliği azaltmak amaçlı bu yöntem tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

ÇCİMÖ ebeveyn formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 419 ebeveyn (anne veya baba) ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ilişkin istatistikler incelendiğinde, çalışmaya katılanların 333’ünün (%79,5) anne; 86’sının (%20,5) baba olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 1). Ebeveynlerin 390’u (%93,1) evli iken; 29’u (%6,9) boşanmıştır. Aynı zamanda bir çocuk sahibi olan 175 (%41,8), iki çocuk sahibi olan 206 (%49,2), üç çocuk sahibi 32 (%7,2) ve dört çocuk sahibi olan 4 (%1) ve beş çocuk sahibi 2 (%0,5) ebeveyn bulunmaktadır. Ebeveynlerin 2’si (%0,5) köyde; 99’u ilçede (%23,6) ve 318’i (75,9) il merkezinde yaşamaktadır. Son olarak, katılımcılar arasında cinsel istismar konusunda eğitim alma isteğinde olan 379 (%90), eğitim alma isteğinde olmayan 42 (%10) ebeveyn bulunmaktadır. Buradan hareketle, katılımcıların çoğunun anne rolündeki, evli, iki çocuk sahibi, il merkezinde yaşayan ve cinsel istismar konusunda eğitim almaya gönüllü bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

ÇCİMÖ ebeveyn formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için kişisel bilgi formundan ve ÇCİMÖ’den yararlanılmış ve bunlara dair bilgiler yanda detaylı olarak sunulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, yaşadıkları yer ve çocukluk dönemi cinsel istismarına yönelik eğitim alma isteklerini ortaya koymaya yönelik bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

ÇCİMÖ: Ölçek, Koçtürk ve Kızıldağ⁸ tarafından üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemine ilişkin istismar mitlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 22 madde "bildirim ve güvenilirlik" ile "istismarcı özellikleri" olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Beşli Likert tipinde (1= Hiç katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4= Kısmen katılıyorum ve 5= Tamamen katılıyorum) ölçekten toplam puan alınmaktadır ve alınabilecek puan aralığı 22 ila 110 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemi cinsel istismarına ilişkin mitlerinin yüksek olmasına işaret etmektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test güvenilirliği incelenmiştir. İç tutarlılık katsayısı boyutlar için sırasıyla 0,84 ve 0,85 olarak; ölçeğin tamamı için de 0,90 olarak bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlikleri için düzeltilmiş korelasyon katsayıları bildirim ve güvenilirlik boyutu için 0,93, "istismarcı özellikleri" 0,89 olarak bulunmuştur. Geçerlik çalışmaları kapsamında yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda da ölçeğin uyum indeks değerlerinin anlamlı ve kabul edilebilir düzeyde²⁹ olduğu gözlenmiştir ($\chi^2=511,73$, $SD=206$, $p=0,00$, $\chi^2/206=2,484$ ve uyum indeksi değerleri ise $RMSEA=0,084$, $SRMR=0,07$, $RMR=0,06$, $NFI=0,91$, $NNFI=0,94$, $CFI=0,95$, $IFI=0,95$, $RFI=0,90$, $AGFI=0,80$, $GFI=0,084$).

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Değişken	n	%
Ebeveyn		
Anne	333	79,5
Baba	86	20,5
Medeni durum		
Evli	390	93,1
Boşanmış	29	6,9
Çocuk sayısı		
1	175	41,8
2	206	49,2
3	32	7,6
4	4	1,0
5	2	0,5
Yaşanılan yer		
Köy	2	0,5
İlçe	99	23,6
İl	318	75,9
Cinsel istismar konusunda eğitim alma isteği		
Evet	379	90
Hayır	42	10
Toplam	419	100

İşlem Yolu

Öncelikle araştırmanın uygulanması için etik izin ilgili komisyondan alınmıştır. Etik kurul izni sonrasında araştırmanın çalışma grubu, aynı anda birden çok kişiye kolayca ulaşılabilecek ve ekonomik olma durumlarını sağlayan katılımcılara çevrimiçi anketler aracılığıyla ulaşılmıştır. Bu bağlamda da araştırmacılar tarafından çevrimiçi formlar (bilgilendirilmiş onam formu ile ölçek formu) hazırlanarak sosyal medya kanalları başta olmak üzere (facebook, whatsapp ve eposta) anket linki katılımcılara çevrimiçi olarak ulaştırılmıştır. Çalışmanın amacı, kapsamı ve diğer detayları bilgilendirilmiş onam formunda açıklanmış ve gönüllü katılımcı olmayı kabul eden ebeveynler üzerinden veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler sistem üzerinden kontrol edilerek yeterli sayıya ulaşıncaya kadar katılımcılara açık tutulmuştur. Bu örnekleme yöntemiyle farklı demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi) sahip ebeveynlere hızlıca ulaşma imkanı bulunmuştur.

ÇCİMÖ ebeveyn formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 2019 yılı Haziran-Ağustos ayları arasında gerçekleştirilmiş ve 419 ebeveyn (anne veya baba) ulaşılmıştır. Katılımcıların verileri doğrudan bilgisayar ortamında tutulmuş ve verilerin gizliliği için gerekli önlemler alınmıştır. Veri toplama süreci sonrasında da analiz aşamasına geçilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Bu çalışmada 419 ebeveyn üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Geçerlik çalışması kapsamında yapılan doğrulayıcı faktör analizinden önce ölçümler üzerinde normallik, çoklu doğrusal bağlantılılık, aykırı değerler ve eksik veri varsayımları³⁰ gözden geçirilmiştir. Verilerin bu varsayımları karşıladığından emin olunduktan sonra analize geçilmiştir. Aynı zamanda ölçümlerin güvenilirliği için iç tutarlılık katsayıları incelenmiştir. Ölçümler çevrimiçi anketlerin tek tek cevaplandıktan sonra ilerlenebilmesi özelliğinden dolayı eksik veri olmadan tamamlanabilmiştir. Ayrıca normallik varsayımı madde puanlarının eğiklik ve basıklık değerleri ile doğrusallık saçılma grafiği ile değerlendirilmiştir. Aykırı değerler z puanları ile doğrusal bileşimlerdeki aykırı değerler ise Mahalanobis Uzaklık Testi ile incelenmiştir. İncelemeler sonucunda veriler analiz için varsayımların karşılandığı uygun hale getirilmiştir. Verilerin analizinde AMOS 26 ve SPSS 26 programları kullanılmıştır. Araştırmada hata payı 0,05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Güvenirlik çalışması

Çalışmada ölçümün güvenilirlik çalışması sonucunda ölçeğin "bildirim ve güvenilirlik boyutunda" yer alan maddelerin madde-toplam korelasyon katsayıları 0,61-0,87 aralığında olup; içtutarlılık katsayısı 0,95'tir. Ölçeğin "istismarcının özellikleri" boyutunda yer alan maddelerin madde-toplam korelasyon katsayıları 0,59-0,85 aralığında olup; içtutarlılık katsayısı 0,94'tir. Ölçeğin bütünü için iç tutarlılık katsayısı (tabakalanmış alfa) ise 0,97 olarak bulunmuştur.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

ÇCİMÖ ebeveynler üzerinde uygulanarak doğrulayıcı faktör analiz ile ölçeğin bu örneklem için geçerlik analizi incelenmiştir. Analize ilişkin sonuçlar Şekil 1'de verilmiştir.

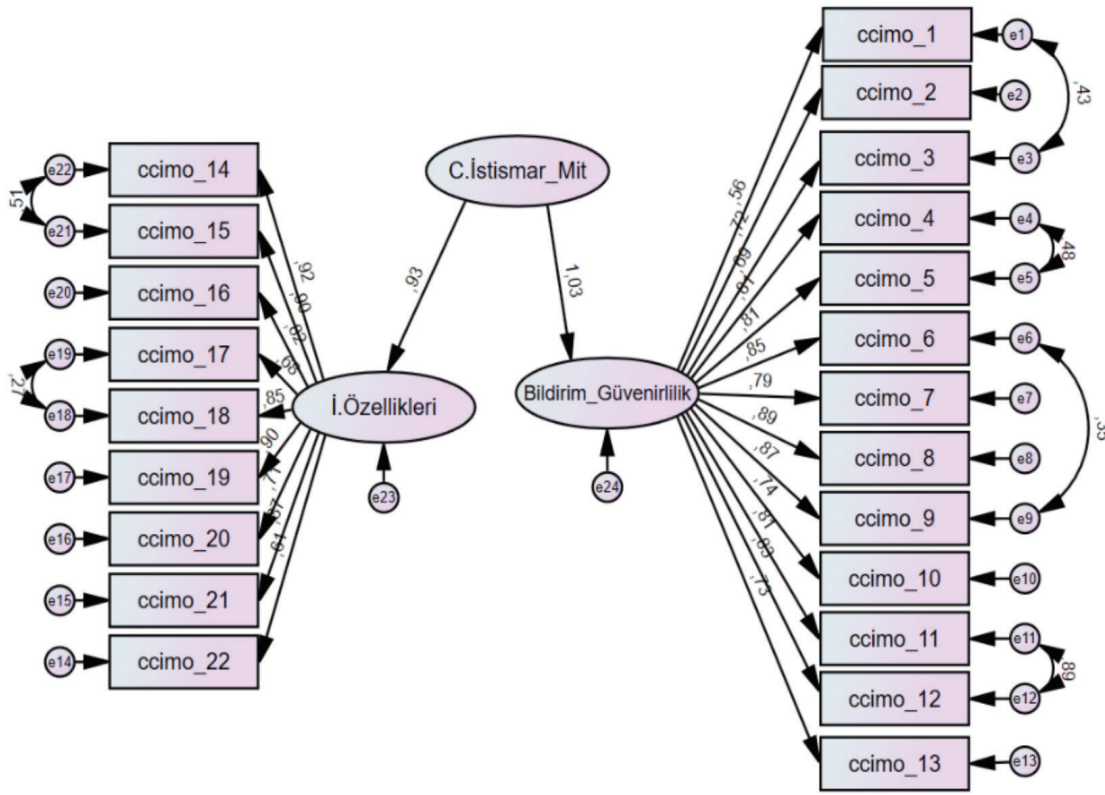
Tablo 2'de görüldüğü üzere ölçek maddelerinin determinasyon katsayıları (R^2) bildirim ve güvenilirlik boyutu için 0,56-0,89; istismarcının özellikleri boyutu için 0,61-0,92 arasındadır. Bildirim ve güvenilirlik boyutunun açıkladığı ortalama varyans (AVE) 0,61; istismarcının özellikleri boyutu için 0,66'dır. Bileşik (composite) güvenilirlik (CR) 1. boyut için 0,95; 2. boyut için 0,95 olup, her ikisi de kendi AVE değerlerinden daha yüksektir. Kline³⁰ AVE değerlerinin 0,50 ve üzerindeki ağırlıkların büyük etkiyi ortaya koyduklarını belirtmektedir. Buna göre ölçeğin iki boyutunda yer alan maddeler ait oldukları boyutların geçerli göstergeleridir.

Sonuç olarak bu değerler ölçeğin benzeme geçerliği koşulunu karşıladığını göstermektedir. Ayrıca modelin genel uyum katsayıları, hipotez modelin kabul edilebilir düzeyde uyuma sahip olduğunu göstermektedir (χ^2 419=851,767, $p=0,00$, normed $\chi^2=4,22$; CFI=0,93; NFI=0,92; RFI=0,90; IFI=0,93; TLI=0,92; RMSEA=0,08 SRMR=0,04). Dolayısıyla bu görüşler, modele ilişkin katsayıların yeterli olduğuna²⁹ kanıt gösterilebilir.

Tartışma

Bu çalışmada, üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilen ÇCİMÖ⁸ ebeveynler üzerinde uygulanarak ölçeğin ebeveyn formu geliştirilmiştir. Toplam 419 ebeveyn üzerinde yapılan bu araştırma doğrulayıcı faktör analizi için gerekli olan yeterli örneklem büyüklüğüne sahiptir. Buna yönelik olarak Worthington ve Whitaker³¹ doğrulayıcı faktör analizi için ortalama örneklem büyüklüğünün 300 ve üzerinde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Kline³⁰ ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında ölçek maddelerinin toplam varyansın en az %40'ını açıklaması gerektiğini vurgulamıştır. Buradan hareketle, ÇCİMÖ'nün ebeveyn formu maddelerinin toplam varyansın %66'sını açıkladığı görülmüştür. Ayrıca normed χ^2 değerinin 5'ten küçük olması,³² CFI değerinin 0,90'dan büyük ve RMSEA değerinin 0,08'den küçük olması istenmektedir.³⁰ Bu çalışma kapsamında ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda kabul edilebilir uyum indekslerine sahip olduğu söylenebilir (χ^2 419=851,767, $p=0,00$, Normed χ^2 419=4,22; CFI=0,93; IFI=0,93; TLI=0,92; NFI=0,92; RFI=0,90; RMSEA=0,08, SRMR=0,04).

Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında içtutarlılık katsayısı incelenmiştir. Fraenkel ve ark.³³ ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında ölçme sonuçlarının güvenilir sayılabilmeleri için içtutarlılık katsayılarının 0,70 ve üzeri bir güvenilirliğe sahip olmalarının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Ölçeğin bütünü için iç tutarlılık katsayısı (tabakalanmış alfa) ise 0,97 olarak bulunmuştur ve bu değer ölçümün yüksek güvenilirliğine işaret etmektedir. Ölçeğin ebeveyn formu da orijinalinde olduğu gibi 22 madde ve iki faktörden oluşmaktadır. Madde 1, madde 2, madde 3, madde 4, madde 5, madde 6, madde 7, madde 8, madde 9, madde 10, madde 11, madde 12 ve madde

Şekil 1. ÇCİMÖ Ebeveyn Formu'nun doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

ÇCİMÖ: Çocukluk dönemi cinsel istismarına ilişkin mitler ölçeği, İ. Özellikleri: İstismarcı özellikleri

Tablo 2. ÇCİMÖ maddelerinin R² değerleri

Faktör	Madde no	Determinasyon katsayısı (R ²)
Bildirim ve güvenilirlik boyutu	1	0,56
	2	0,72
	3	0,70
	4	0,81
	5	0,81
	6	0,85
	7	0,79
	8	0,89
	9	0,87
	10	0,74
	11	0,81
	12	0,83
	13	0,73
İstismarcının özellikleri boyutu	14	0,92
	15	0,90
	16	0,83
	17	0,68
	18	0,85
	19	0,90
	20	0,71
	21	0,87
	22	0,61

ÇCİMÖ: Çocukluk dönemi cinsel istismarına ilişkin mitler ölçeği

13 "bildirim ve güvenilirlik" boyutunda; madde 14, madde 15, madde 16, madde 17, madde 18, madde 19, madde 20, madde 21 ve madde 22 istismarcı özellikleri boyutunda yer almaktadır. Ölçeğin "bildirim ve güvenilirlik" boyutuna "Kan bağının olduğu kişiler çocuğa cinsel istismarda bulunmaz.", "Erkek çocuklar kız çocuklarına göre istismardan psikolojik olarak daha az etkilenirler."; "istismarcı özellikleri" boyutuna "Olayla ilgili çocukta fiziksel belirti (örneğin; morluk vb.) yoksa istismar olmamıştır", "Kadınlar çocuklara cinsel istismarda bulunmaz", ifadeleri örnek verilebilir. Bu çalışmada istatistiksel olarak ciddi bir sorun teşkil etmeyen ama diğer maddelere göre düşük ama ölçekten çıkarılmayacak düzeyde de değerler alan madde 1'i içerik olarak incelemek önemli olabilir. Şöyle ki madde 1 "Okul öncesi çocukların hepsi, cinsel istismara uğradıklarını hayalinden uydururlar." ifadesi içerik açısından daha fazla bilgi ve netlik gerektirdiğinden her ebeveyn için uygun olmayabilir. Şöyle ki madde 1, alanyazında mağdurların ifade güvenilirliğini değerlendirmede tartışılan konulardan biridir.^{34,35} Bilindiği üzere okulöncesi dönem çocuklarının gelişimsel süreçlerinde hayali öğeleri kullanımı mümkündür. Cinsel/fiziksel istismara veya ihmale maruz kalmış bir çocuk da söylemlerinde hayali öğeleri kullanarak da olaya dair bildirimde bulunabilir ve dahası çocuğun ifadelerinde hayali öğeleri kullanması istismarın travmatik etkisinin göstergesi de olabilir.³⁶ Bu sebeple, okulöncesi dönemini yaşayan veya yaşamış çocuğu olan ebeveynler bu faktörü düşünerek maddeyi cevaplamada diğer maddelerde olduğu gibi neyin kast edildiğini anlamamış veya kesin bir görüşe sahip olmamış olabilirler.

Tüm bu değerlendirmeler sonrasında ÇCİMÖ Ebeveyn Formu'nun ebeveynler üzerinde kullanılabilir olacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Böylece bu ölçek özellikle çocuk ve aile ilişkisini ele alan ilgili disiplinlerde yapılacak çalışmalar için önemli bir ölçüm aracı olarak kullanılabilir. Bunun yanı sıra, ruh sağlığı, hukuk ve sosyal hizmet gibi çocuk koruma ile ilişkili alanların uygulama çalışmalarında pratik bir değerlendirme aracı olabilir. Çocuk ve aileye sunulacak bilimsel ve akademik hizmetlerin olumlu etkisi tüm yansiyabilecek etkilerden olduğundan oldukça değerlidir. Cinsel istismar gibi sadece bedensel değil, psikolojik ve toplumsal etkileri de uzun ve yoğun şekilde yaşanan travmaların "önleyici hizmetler" kapsamında ele alınması insanın değerliliği ve hak temelli yaklaşım sergileme bağlamında bir gerekliliktir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma ebeveynlerde çocukluk dönemi cinsel istismarına ilişkin mitleri ölçmeye yönelik geliştirilen ilk ölçek özelliği taşıması sebebiyle önemli bir yere sahiptir ancak her bilimsel çalışma gibi bu çalışmanın da bazı sınırlılıkları söz konusudur. Bunlardan biri, bu çalışmanın verileri çevrimiçi anket yoluyla ebeveynlere ulaşılarak elde edilmiştir ve akıllı telefon ve bilgisayar kullanamayan ve bu cihazlara sahip olmayan ebeveynler çalışmaya katılamamışlardır. Buradan hareketle, ilerideki çalışmalarda bu sınırlılığın giderilmesine yönelik yüz yüze veri toplama yöntemine başvurulabilir. İkincisi, cinsel istismar konusu halen günümüzde rahatça konuşulup tartışılmayan bir konu olduğundan ebeveynlerin de bu konuyla ilgili ölçek maddelerini doldururken "sosyal kabuller" çerçevesinde hareket edebilecekleri varsayılmaktadır. Bu da sonuçların belli bir kategoride toplanmasına neden olabilir. Söz konusu sınırlılığı önleyebilmek amacıyla sosyal kabulün etkisini en az indirebilecek şekilde çocukluk dönemine ilişkin cinsel istismar konusunun diğer değişkenlerle ele alınarak incelenmesi daha gerçekçi sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir. Ayrıca bu çalışmaya katılan ebeveynlerden çoğu annedir ve bu da çalışmanın sonuçlarının daha sınırlı bir şekilde genellenmesine neden olabilmektedir. İlerideki araştırmalarda benzeri orandaki anneye ve babaya ulaşılarak karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir. Son olarak yukarıda da bahsedilen ÇCİMÖ'nün ebeveyn formunda yer alan madde 1 istatistiksel açıdan yeterli değerlere sahip olmasına rağmen, madde işleyişini değerlendirmek için farklı örnekleme yöntemleri kullanılarak yeni araştırmalar gerçekleştirilebilir ve bu maddenin işleyişi yeniden değerlendirilebilir.

Sonuç

Bu araştırmada yer alan katılımcıların çoğunun anne olan, evli, iki çocuk sahibi, il merkezinde yaşayan ve cinsel istismar konusunda eğitim almaya gönüllü bireylerden oluştuğu görülmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmanın sonuçları benzer özelliklere sahip ebeveynlere genellenebilmekle birlikte, farklı bireysel ve kültürel özelliklere sahip ebeveynlerle de yeni çalışmalar gerçekleştirilebilir ve ölçeğin bu gruplarda da geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olup olmadığı sınırlanabilir.

Etik

Etik Kurul Onayı: Çalışma için Adıyaman Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (karar sayısı: 2018/9-19, tarih: 18/12/2018).

Hasta Onayı: Çalışmamıza dahil edilen tüm hastalardan bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Editörler kurulu ve editörler kurulu dışında olan kişiler tarafından değerlendirilmiştir.

Yazarlık Katkıları

Dizayn: N.K., S.K.Ş., Veri Toplama veya İşleme: N.K., S.K.Ş., Analiz veya Yorumlama: N.K., S.K.Ş., Literatür Arama: N.K., S.K.Ş., Yazan: N.K., S.K.Ş.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

Kaynaklar

1. Geçtan E. İnsan Olmak (26. baskı). İstanbul: Metis Yayınları; 2003.
2. Bornstein MH. Parenting: Science and Practice, Journal of Parenting. 2001;1:1-4.
3. Baumrind D. Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior, Child Dev. 1966;37:887-907.
4. Elrod JM, Rubin, R. H. Parental Involvement in Sexual Abuse Prevention Education, Child Abuse Negl. 1993;17:527-538.
5. Tang CS, Yan EC. Intention to participate in child sexual abuse prevention programs: a study of Chinese adults in Hong Kong. Child Abuse Negl. 2004;28:1187-1197.
6. Boakye KE. Culture and Nondisclosure of Child Sexual Abuse in Ghana: A Theoretical and Empirical Exploration, Law Soc Inq. 2009;34:951-979.
7. Cromer LD, Goldsmith RE. Child sexual abuse myths: attitudes, beliefs, and individual differences. J Child Sex Abus. 2010;19:618-647.
8. Koçtürk N, Kızıldağ S. Çocukluk Dönemi Cinsel İstismarına İlişkin Mitler Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2018;30:778-808.
9. Walsh K, Brandon L. Their Children's First Educators: Parents' Views about Child Sexual Abuse Prevention Education, J Child Fam Stud. 2012;21:734-746.
10. Mendelson T, Letourneau J. Parent-Focused Prevention of Child Sexual Abuse, Prev Sci. 2015;16:844-852.
11. Wurtele SK, Kenny MC. Partnering with Parents to Prevent Childhood Sexual Abuse. Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect, 2010;19:130-152.
12. Wurtele SK, Moreno T, Kenny MC. Evaluation of a Sexual Abuse Prevention Workshop for Parents of Young Children, J Child Adolesc Trauma, 2008;1:331-340.
13. Thuong NH, Ha NT, Van Tu P, Huong NTM. (). Factors associated with child sexual abuse in Vietnam: A Qualitative Study. American Journal of Educational Research. 2019;7:537-541.
14. Bolen RM, Lamb JL. Ambivalence of nonoffending guardians after child sexual abuse disclosure. J Interpers Violence. 2004;19:185-211.
15. Godbout N, Briere J, Sabourin S, Lussier Y. Child sexual abuse and subsequent relational and personal functioning: the role of parental support. Child Abuse Negl. 2014;38:317-325.

16. Alzoubi FA, Ali RA, Flah IH, Alnatour A. Mothers' knowledge & perception about child sexual abuse in Jordan. *Child Abuse Negl.* 2018;75:149-158.
17. Babatsikos G, Miles D. How parents manage the risk of child sexual abuse: a grounded theory. *J Child Sex Abus.* 2015;24:55-76.
18. Chen JQ, Chen DG. Awareness of child sexual abuse prevention education among parents of Grade 3 elementary school pupils in Fuxin City, China. *Health Educ Res.* 2005;20:540-547.
19. Rani S. Knowledge and Attitude of Teachers and Parents Regarding Child Abuse, *Indian Journal of Youth and Adolescent Health.* 2019;6:21-27.
20. Xie QW, Qiao DP, Wang XL. Parent-involved Prevention of Child Sexual Abuse: A Qualitative Exploration of Parents' Perceptions and Practices in Beijing, *J Child Fam Stud.* 2016;25:999-1010.
21. Koçtürk N, Bilge F. Social Support of Adolescent Survivors of Child Sexual Abuse and Sexual Revictimization in Turkey. *J Child Sex Abus.* 2018;27:38-52.
22. Rudolph J, Zimmer-Gembeck MJ. Parents as protectors: A qualitative study of parents' views on child sexual abuse prevention. *Child Abuse Negl.* 2018;85:28-38.
23. Thapa T, Pun KM, Raut KB, Silwal K, Chaudhary RK. Awareness on Girl Child Abuse Among Mothers of A Selected Community. *JNMA J Nepal Med Assoc.* 2018;56:866-870.
24. Bakır E, Kapucu S. Reflection of Child Neglect and Abuse to Researches in Turkey: A Literature Review, *Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing.* 2017;4:13-24.
25. Walsh K, Brandon L. Their Children's First Educators: Parents' Views about Child Sexual Abuse Prevention Education, *J Child Fam Stud.* 2012;21:734-746.
26. Büyüköztürk Ş, Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. *Bilimsel araştırma yöntemleri (8. basım).* Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık; 2011.
27. Avcıoğlu GŞ. Sosyal Bilimlerde İnternet Anketi Uygulamaları: Cevaplama Oranı, Veri Kalitesi, Örneklem Sorunları Ve Çözümleri, *International Journal of Human Sciences.* 2014;11:89-113.
28. Koçtürk N, Yüksel F. The Characteristics of Child Sexual Abuse in the School Environment in Turkey. *J Child Sex Abus.* 2018;27:852-869.
29. Bentler PM, Bonett DG. Significance Tests and Goodness of Fit in the Analysis of Covariance Structures, *Psychol Bull.* 1980;88:588-606.
30. Kline RB. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling (3rd ed.).* New York: Guilford Press.
31. Worthington RL, Whittaker TA. Scale Development Research: A Content Analysis and Recommendations for Best Practices, *Couns Psychol.* 2006;34:806-838.
32. Anderson JC, Gerbing DW. The Effect of Sampling Error on Convergence, Improper Solutions, and Goodness-of-fit Indices for Maximum Likelihood Confirmatory Factor Analysis, *Psychometrika.* 1984;49:155-173.
33. Fraenkel JR, Wallen NE, Hyun HH. *How to Design and Evaluate Research in Education (8th ed.).* New York: McGraw-Hill; 2012.
34. Anderson J, Ellefson J, Lashley J, Miller AL, Olinger S, Russell A, The Cornerhouse Forensic Interview Protocol: RATAAC, Thomas M Cooley *Journal of Practical & Clinical Law.* 2010;12:193-332.
35. Adams JA. Guidelines for medical care of children evaluated for suspected sexual abuse: an update for 2008. *Curr Opin Obstet Gynecol.* 2008;20:435-441.
36. Olafson E, Lederman JCS. The State of the Debate About Children's Disclosure Patterns in Child Sexual Abuse Cases, *Juvenile and Family Court Journal.* 2006;57:27-40.